

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2001 rd

Statsrådets redogörelse om en nationell klimatstrategi

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 mars 2001 statsrådets redogörelse om en nationell klimatstrategi (SRR 1/2001 rd) till miljöutskottet för beredning.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har följande utskott lämnat utlåtanden i saken. Utlåtandena ingår som bilagor till betänkandet:

- finansutskottet (FiUU 8/2001 rd)
- trafikutskottet (TrUU 11/2001 rd)
- jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 12/2001 rd)
- ekonomiutskottet (EkUU 6/2001 rd)
- framtidsutskottet (FrUU 1/2001 rd).
- arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet (ApUU 5/2001 rd)

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industrirådet Jussi Manninen, konsultative tjänstemannen Erkki Eskola, överinspektör Timo Ritonummi och överinspektör Pekka Tervo, handels- och industriministeriet
- ambassadrådet Juha Kuusi, utrikesministeriet
- finansrådet Heikki Sourama, finansministeriet
- miljödirektör Veikko Marttila, jord- och skogsbruksministeriet
- kommunikationsrådet Raisa Valli, kommunikationsministeriet

- överdirektör Pekka Jalkanen, miljørådet Matti Vehkalahti, konsultative tjänstemannen Outi Berghäll, konsultative tjänstemannen Jaakko Ojala, utvecklingsdirektör Risto Mäkinen och överingenjör Leena Silfverberg, miljöministeriet
- generalsekreterare, miljørådet Sauli Rouhinen, Finlands kommission för en bärkraftig utveckling
- forskningsdirektör Hannu Hernesniemi och forskningschef Juha Honkatukia, Näringslivets forskningscentral Etla
- direktör Mikko Alestalo och äldre forskare Heikki Tuomenvirta, Meteorologiska institutet
- professor Martti Esala, Forskningscentralen för jordbruk- och livsmedelsekonomi
- direktör Mikael Hildén och specialforskare Timothy Carter, Finlands miljöcentral SYKE
- teknologidirektör Martti Äijälä, Tekes
- forskningsdirektör Mikko Kara, VTT Energi
- gruppchef Lassi Hietanen, VTT Jyväskylä
- överdirektör Reino Hjerpppe, Statens ekonomiska forskningscentral
- professor Seppo Kellomäki, Joensuu universitet
- professor, avdelningsdirektör Peter Lund och professor Janne Hukkinen, Tekniska högskolan
- specialforskare Juhani Tirkkonen, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- direktör Tuomo Saarni, Gasum Ab
- direktör Kalle Mattila, ABB AB
- styrelseordförande Keijo Mutanen, Finbio

- direktör Heikki Niininen, Fortum Abp
 - verkställande direktör Lassi Noponen, Head Future Technologies Oy
 - verkställande direktör Seppo Ruohonen, Helsingfors Energi
 - överdirektör Mika Purhonen, Försörjningsberedskapscentralen
 - verkställande direktör Timo Mäki, Hyötytuuli Oy
 - försäljningschef Aarre Päre, Jyväskylän Energia Oy
 - professor Dan Asplund, Jyväskylän Teknologistakeskus Oy
 - direktör Markku Tornberg, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
 - verkställande direktör Jochim Donner, Motiva Oy
 - utvecklingsdirektör Pertti Sivunen, Shell Ab
 - miljödirektör Birger Ylisaukko-Oja, Pohjolan Voima Oy
 - projektchef Suoma Sihto och byggchef Mauri Uusihakala, Huvudstadsregionens samarbetsdelegation SAD
 - verkställande direktör Heikki Koivisto, Finska Fjärrvärmeföreningen rf
 - äldre experten Martti Kätkä, Industrins Kraft Ab
 - verkställande direktör, bergsrådet Esko Muhonen, Vapo Oy
 - teknologie licentiat Asko Vuorinen, Wärtsilä Ab
 - branschdirektör Harry Viheriävaara, Energi- och Gasbranschens Centralförbund FINERGY
 - miljöchef Anu Karessuo, Skogsindustrin rf
 - miljöingenjör Kalevi Luoma, Finlands Kommunförbund
 - biträdande avdelningschef Matti Viialainen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
 - vice ordförande Heikki Haapanen, Finlands Vindkraftsförening rf
 - vice häradshövding Helena Ålgars, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund
 - direktör Tellervo Kylä-Harakka-Ruonala och direktör Ulla Sirkeinen, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund
 - verkställande direktör Jarmo Nupponen, Olje- och Gasbranschens Centralförbund
 - kampanjansvariga Tuuli Kaskinen, Dodo — Tulevaisuuden elävä luonto ry
 - kampanjansvarige Harri Lammi, Greenpeace Norden rf
 - klimatexperten Kaisa Kosonen, Luonto-Liitto ry
 - informationssekreterare Jussi Hirvonen, Lämpöpumppuyhdistys ry
 - ordföranden Risto Isomäki, Jordens Vänner i Finland rf
 - verkställande direktör Sirpa Smolsky, Finlands Stål- och Metallproducenters Förening rf, samtidigt representant också för Metallindustrins Centralförbund MET
 - kemistuderande Theo Kurtén, Natur och Miljö rf
 - ordförande Pasi Virtamo, Pispalan asukasyhdistys ry
 - filosofie magister Ilkka Viitasalo, Finlands Biogascentrum rf
 - sakkunnige Simo Kyllönen, Finlands Naturskyddsförbund rf
 - planeringschef Pertti Rauhio, Företagarna i Finland
 - ordförande, diplomingenjör Folke Malmgren, Vindkraftsföreningen rf
 - skyddsdirektör Jari Luukkonen, WWF Finland
 - professor Yrjö Haila
 - professor U.B. Lindström
 - äldre forskare Jyrki Luukkanen
 - professor emeritus Pentti Malaska.
- Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden av följande:
- Electrowatt-Ekono Oy
 - Aurinkoteknillinen yhdistys ry.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Den nationella klimatstrategin, som lämnats i form av en redogörelse till riksdagen, anger de riktlinjer, mål och åtgärder som enligt regeringen är nödvändiga för att Finland skall kunna uppnå målen för reducering av utsläpp av växthusgaser enligt Kyotoprotokollet.

Riktlinjerna i Finlands klimatprogram går i centrala delar ut på att: 1) genomföra ett energisparprogram och ett program för främjad användning av förnybara energikällor, 2) kraftigt minska ökningen i användningen av stenkol ge-

nom ökad användning av naturgas eller utbyggd kärnkraft eller en kombination av dessa och 3) utsträcka insatserna för att reducera utsläppen till trafiken, byggsektorn och samhällsplaneringen, jord- och skogsbruket och avfallshanteringen.

Klimatprogrammet medför extra kostnader för energikonsumenter och hela samhällsekonomin och kräver en betydande extra finansiell insats från statens sida.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Finlands klimatprogram och den internationella förhandlingssituationen

Redogörelsen utgår från att Finland som medlem av Europeiska unionen reducerar sina utsläpp av växthusgaser under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008—2012 till nivån 1990. Regeringen anser att Finland bör hålla fast vid denna utgångspunkt trots att ingenting med full säkerhet ännu kan sägas om alla detaljer i och slutresultatet av de internationella förhandlingar som avser en ratificering av Kyotoprotokollet.

Den internationella förhandlingssituationen har förändrats efter det att regeringen lämnade sin redogörelse. Förenta staterna har anmält sin negativa hållning till en ratificering av Kyotoprotokollet. Med anledning av detta har det föreslagits för miljöutskottet att Finland bör skjuta fram godkännandet av sitt eget klimatprogram tills det blir klart vad som händer med Kyotoprotokollet; skall förhandlingar inledas om sådana ändringar i protokollet att Förenta staterna kan godkänna det eller skall EU fortsätta protokollets ratificeringsprocess oberoende av att Förenta staterna har retirerat eller ska det ske en återgång till försöken att arbeta fram en klimatpolitik utifrån FN:s ramkonvention om klimatför-

ändring. Förhandlingarna om en klimatkonvention fortsätter i Bonn i juli 2001.

Miljöutskottet anser i likhet med regeringen att Finland som medlem i Europeiska unionen utan dröjsmål och oberoende av den internationella förhandlingssituationen bör lägga upp ett nationellt klimatprogram. Europeiska unionen har starkt förbundit sig vid att uppfylla de avtalade förpliktelserna i Kyotoprotokollet. Av medlemsstaterna har redan Nederländerna, Belgien, Irland, Storbritannien, Italien, Luxemburg, Frankrike, Tyskland och Danmark antagit klimatprogrammet. Österrike och Portugal har för avsikt att godkänna principerna i programmet under sommaren 2001 och Sverige hösten 2001. Spanien och Grekland har programmet under arbete.

Europeiska unionen har gått i täten för de internationella förhandlingarna om en klimatkonvention. Utifrån slutsatserna om mötet i Bonn avser unionen att förhandla i konstruktiv anda med alla parter. Men unionen håller fast vid grundpremisserna i Kyotoprotokollet. Det är resultatet av 10 års förhandlingar, som medger en tillräcklig flexibilitet för att olika nationella situationer skall kunna beaktas vid de fortsatta behandlingarna (flexibla mekanismer, sankor). En makulering av protokollet skulle leda till allvarliga dröjsmål med de klimatpolitiska åtgärder-

na. Europeiska unionen har fortfarande som mål att ratificera också Kyotoprotokollet 2002.

Miljöutskottet anser att Europeiska unionens klimatpolitiska riktlinjer är väl motiverade. Enligt utskottets mening är det ytterst viktigt att Europeiska unionen och Finland som medlem av unionen fortfarande går i täten när det gäller att genomföra klimatpolitiken.

I detta sammanhang vill utskottet också lyfta fram FN:s ramkonvention om klimatförändring, som ligger till grund för Kyotoprotokollet. Den i Rio de Janeiro 1992 undertecknade konventionen har som mål att stabilisera växthusgaserna i atmosfären på en sådan nivå att mänsklig verksamhet inte orsakar farliga störningar i klimatsystemet. Enligt konventionen skall alla parter utreda hur stora utsläppen av växthusgaser är inom deras respektive områden och lägga upp och verkställa nationella åtgärder för att stödja en klimatförändring. Konventionen trädde i kraft i Finland den 1 augusti 1994. Utskottet understryker att Finland därmed är förpliktat att reducera mängden växthusgaser och att göra upp ett nationellt klimatprogram redan utifrån FN:s ramkonvention om klimatförändring.

Utskottet påminner också om den s.k. försiktighetsprincipen i artikel 3 i ramkonventionen. Där sägs att avsaknaden av full vetenskaplig säkerhet inte bör användas som förevändning för att skjuta upp åtgärder för att bekämpa klimatförändring. Allt sedan FN:s ramkonvention om klimatförändring undertecknades har det vetenskapliga budskapet om klimatförändringens fortskridande och konsekvenser blivit allt starkare. Klimatförändringen i frågasätts inte längre.

Klimatförändringens utmaningar

Enligt den senaste rapporten från den mellanstatliga klimatpanelen (IPCC) är det inte längre fråga om människan förändrar klimatet utan i hur hög grad och hur snabbt det sker. Färska kalkyler antyder att medeltemperaturen på jordklotet fram till 2100 stiger klart mer än tidigare antagits. Den nya bedömningen av ökningen i medeltemperaturen på jordklotet är 1,4—5,8 °C jäm-

fört med den tidigare som var 1,0—3,5 °C. Men uppvärmningen är inte lika stor överallt, utan förutspås vara störst framför allt inom de nordliga kontinentalområdena. Med uppvärmningen räknas vattenståndet i oceanerna stiga med 10—90 centimeter fram till 2100.

Klimatförändringen, inte minst temperaturstegringen inverkar redan nu på många sätt på naturen och människors livsvillkor på jordklotet. Under de senaste årtiondena har glaciärerna minskat avsevärt. Permafrosten har börjat smälta. Sjöar och älvar fryser allt senare och smälter tidigare än förr. Växtperioderna har förlängts, växters och djurs utbredningsområden har förändrats och växt- och djurbeståndet har i vissa fall reducerats.

Om klimatförändringen fortsätter står vi under detta sekel inför följande negativa konsekvenser:

- Skördarna minskar inom de flesta tropiska och subtropiska områden liksom inom de medellatitudområden, där temperaturstegringen är större än i genomsnitt.
- Torkan förvärras framför allt i Mellersta Asien, Medelhavsområdet, Australien och sydliga Afrika.
- Allt fler människor blir utsatta för allvarliga sjukdomar, som malaria och kolera. Dessutom dör allt fler människor i stress orsakad av detta.
- Översvämningsskadorna inom bostadsområden förvärras ju mer nederbördsmängderna ökar och havsvattenståndet stiger. De fattiga i u-länderna lider mest av dessa problem, liksom av många andra konsekvenser av klimatförändringen.
- Bosättningar och många ekosystem hamnar i farozonen speciellt vid kuster, i bergstrakter och polarområden.

Klimatförändringen kan ha följande positiva effekter:

- Skördarna ökar på höga breddgrader.
- Vedproduktionen ökar inom skogsområden med hållbart skogsbruk.
- Energikonsumtionen vid uppvärmning minskar när vintertemperaturerna stiger.

I Europa försvårar klimatförändringen torkan i syd och öst, men ökar vattenresurserna i nord. Vegetationsområdena förskjuts längre mot norr och därmed blir vissa arter hotade i och med att livsmiljön förändras i alltför hög grad. Jordbruket i Nordeuropa gagnas sannolikt av förändringarna. Å andra sidan kan varmare vintrar öka förekomsten av skadeinsekter och växtsjukdomar. I de arktiska områdena hotas ekosystemen och den upptinande permafrosten förstör byggnader, vägar och rönnät.

Enligt vissa prognoser som gjorts i Finland stiger temperaturen hos oss med 2,4 °C fram till 2050 och 4,4 °C fram till 2100. Växtperioderna blir längre också här och nederbördsmängderna ökar.

Men det är svårare att bedöma konsekvenserna av klimatförändringen för klimatet i Finland och Nordeuropa än på annat håll i världen. Detta beror på Golfströmmens oförutsägbara beteende. Redan nu har det gjorts iakttagelser om en avmattning av Golfströmmen. De smältande glaciärerna och den ökade nederbörden tillför Nordatlanten allt mer sötvatten, vilket gör att det kalla salthaltiga vattnet sjunker långsammare till botten. Havets krets rörelse försvagas och försvagar samtidigt Golfströmmen. Också flera klimatmodeller låter förstå att ju varmare klimatet blir, desto svagare blir Golfströmmen och därmed bromsas klimatuppvärmningen upp i norr. Klimatet kan rent av bli kallare. Enligt de senaste modellerna kommer Golfströmmen att avmattas efter 2010.

Klimatförändringen kan inte längre stoppas, även om utsläppen av växthusgaser upphörde helt. Av de redan alstrade växthusgaserna håller sig framför allt koldioxid länge kvar i atmosfären. Konsekvenserna av klimatförändringen påskyndar dessutom klimatförändringen på grund av så kallade återkopplingsmekanismer. Men förändringen bör kunna pressas ner till sådana dimensioner att den inte orsakar oskäligen skada på ekosystem och människor.

Enligt vissa uppskattningar tål ekosystemen en värmeökning på en tiondedels grad på tio år. För att temperaturen på hundra år inte skall stiga mer än en grad måste utsläppen av växthusgaser

på jordklotet snabbt reduceras med 60—80 procent. Utsläppstrenden ser dock helt annorlunda ut. I redogörelsen nämns en prognos som säger att koldioxidutsläppen ökar med mer än 40 procent 1990—2010.

Målen för utsläppsminskning under Kyoto-protokollets första åtagandeperiod är anspråklösa i relation till vad som krävs för att pressa ner klimatförändringen till en nivå som ekosystemen tål. Målen för reduktion av utsläppen kommer att skärpas. Miljöutskottet omfattar framtidsutskottets syn på att det i framtiden måste verkligt radikala åtgärder till.

Världen befinner sig i en brytningsperiod. Worldwatch-institutet betraktar brytningsperioden som någonting nästan unikt också ur världshistoriens synvinkel. Bara revolutionen inom jordbruket som började för 10 000 år sedan och den tekniska revolutionen under de två senaste seklerna har gett upphov till lika genomgripande förändringar i de mänskliga samhällena som de som vi nu genomlever. De tidigare världsomspännande förändringarna skedde dock betydligt långsammare och kom igång vid olika tider i olika områden. Vi står nu inför en situation där det under några få årtionden kommer att ske grundläggande omvälvningar. Mänsklighetens största utmaning hittills är att kunna hantera förändringen.

Programmen för att förebygga klimatförändringen spelar en central roll när det gäller att hantera förändringen. För att utsläppen skall kunna reduceras krävs det åtgärder som griper djupt in i samhället och det beror i sin tur på den samhälleliga utvecklingen och förhållandena i vart och ett land. Det är fråga om förändringsprogram med väsentlig betydelse för en hållbar utveckling.

Utgångspunkter för Finlands klimatprogram

Finlands klimatprogram har som mål att uppfylla förpliktelserna under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod 2008—2012. I protokollet avtalas att Europeiska unionen gemensamt skall reducera utsläppen med 8 procent från utsläppsnivån 1990. Unionen har inom sig kommit över-

ens om en sådan fördelning att Finland skall hålla utsläppsnivån på nivån 1990 (s.k. nollnivå). För att målet skall uppnås krävs det effektiva åtgärder. Finlands utsläpp av växthusgaser beräknas öka till 91,2 miljoner ton fram till 2010. År 1990 låg utsläppen kring 75,2 miljoner ton. I praktiken måste utsläppen således minska med 18 procent.

Den överlägset största källan till växthusgaser hos oss är förbränningen av fossila bränslen inom energiproduktion, trafik och uppvärmning (koldioxid). Andra källor till utsläpp av växthusgaser är avfallshanteringen (metan), jordbruket (metan och dikväveoxid) och industriella processer (dikväveoxid och nya gaser, dvs. fluor, klorväte, perfluorväte och svavelhexafluorid). Koldioxiden utgör omkring 84 procent av alla utsläpp av växthusgaser.

I redogörelsen föreslås åtgärder för att reducera alla växthusgaser. Men viktigast är åtgärderna som har med energiproduktion och energikonsumtion att göra, eftersom merparten av växthusgaserna härstammar från dessa källor. I redogörelsen framläggs två alternativa åtgärdsgrupper till grund för klimatprogrammet. Båda gör det möjligt att uppnå målen för utsläppsminskning. Båda alternativen är förknippade med ett lika stort energisparprogram och program som främjar användningen av förnybar energi. I båda föreslås samma ingrepp i andra utsläpp av växthusgaser än koldioxid som uppkommer vid förbränningsprocesser. Alternativen skiljer sig när det kommer till tillförseln av elektricitet och värme. Enligt det förra alternativet skall användningen av stenkol upphöra nästan helt och ersättas med naturgas. Enligt det senare alternativet begränsas användningen av stenkol inte, men en ny kärnkraftsenhet förväntas ersätta användningen av stenkol. Det senare alternativet innebär också ökad användning av naturgas.

Enligt uppskattning kan utsläppen reduceras nästan till hälften genom ökad användning av förnybar energi och energisparåtgärder. Nästan hela den andra hälften kan tillgodoses genom åtgärder som gäller elproduktionen. Övriga åtgärder spelar en mindre roll.

Enligt miljöutskottets mening är det nödvändigt att klimatprogrammet avser att reducera utsläppen av växthusgaser från alla källor. I framtiden gäller det att uppfylla allt strängare krav på reducerade utsläpp. Mot denna bakgrund är det viktigt att sätta in reduceringsåtgärder inom alla områden som alstrar utsläpp. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen i sin redogörelse föreslår åtgärder inte bara inom områdena energiproduktion och energikonsumtion utan också inom trafik, samhällsplanering, byggnad, jord- och skogsbruk samt avfallshantering. För att målen skall nås krävs också omfattande forskning och utveckling, ekonomiska styrmekanismer, författningar, bestämmelser, frivilliga avtal och uppmuntran av frivilliga insatser från medborgarnas sida, precis som det anförs i redogörelsen.

Miljöutskottet anser att prioriteringarna i klimatprogrammet är riktiga. Programmet grundar sig i hög grad på ökad användning av förnybar energi och energisparande. Vidare skall stenkol ersättas med naturgas vid kombinerad el- och värmeproduktion. Nya stenkolsdrivna kondenskraftverk skall inte längre få byggas och det skall också utredas om driften vid existerande kolkraftverk möjligen kunde begränsas.

Programmets prioriteringar beträffande energi svarar mot Europeiska unionens riktlinjer (grönboken Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning [2000], Europeiska unionens sjätte åtgärdsprogram för miljön [2001]). Unionen anser att nyckelfrågan när det gäller energipolitiken är hur energiefterfrågan skall hanteras och energikonsumtionen fås ner. Målet är att fördubbla användningen av förnybara energikällor fram till 2010. Det skall ske genom en övergång från stenkols- och oljedriven energiproduktion till energikällor som ger upphov till mindre koldioxidutsläpp, framför allt naturgas.

Miljöutskottet anser att redogörelsen ger en god grund av verkställa klimatprogrammet i Finland. Men programmet måste ännu kompletteras och preciseras. Utskottet tar upp generella synpunkter som kan komplettera programmet. Detaljbedömningarna ingår i detaljmotiveringen.

Tidsperspektivet. Programförslaget gäller Kyoto-protokollets första åtagandeperiod. I bakgrundsmaterialet till redogörelsen betraktas effekterna av de föreslagna åtgärderna dock ända fram till 2020.

Miljöutskottet anser i likhet med framtidsutskottet att klimatprogrammets tidsperspektiv är alldeles för kort. Framtidsutskottet menar att vi så snart som möjligt bör ta fram en klimatstrategi fram till åtminstone 2030 för att vi skall få en bättre bild av den framtida energisituationen. Ställningstagandet bör ses mot bakgrunden av att besluten om energiproduktionen får mycket långvariga verkningar, att begränsningarna för utsläpp av växthusgaser kommer att skäpas och att ny teknologi växer fram.

Miljöutskottet vill på ett mera generellt plan understryka att klimatförändringen innebär ett såpass allvarligt hot för hela jordklotet att insatser för att bekämpa den förutsätter mål och ambitioner på exceptionellt lång sikt. Men det är klart att något detaljerat åtgärdsprogram inte går att lägga upp på sikt. Det väsentliga är att vi ställer vissa mål och drar upp de viktigaste riktlinjerna för att nå dem. Genom att ställa upp mål på sikt kan vi placera in programmet för den första åtagandeperioden i en ram där dess lämplighet är lättare att bedöma. Utskottet påpekar att till exempel Sveriges förslag till klimatprogram anger målen ända fram till 2050. Då bör utsläppen av växthusgaser i Sverige vara 50 procent mindre än 1990.

Miljöutskottet anser att Finland bör ställa upp sina strategiska mål för klimatpolitiken på sikt.

Hela samhällets sak. Åtgärderna i redogörelsen riktar sig till olika samhällssektorer över hela linjen. Där hänvisas också generellt till behovet av att ändra människors attityder och konsumtionsvanor, vilket förutsätter åtgärder bland annat inom undervisning och konsumentupplysning. I samband med ett flertal åtgärder lyfts informationen och utbildningen särskilt fram.

Förslagen är enligt utskottets mening goda men otillräckliga. Effekterna av klimatprogrammet berör hela samhället, varenda medborgare. Hela samhället måste engageras i att genomföra

klimatprogrammet. Det är det enda sättet att komma i gång med den strukturella omställning som bekämpningen av klimatförändringen kräver. Enligt utskottets mening behövs det en bred satsning på information om klimatförändringen och hur medborgare, företag, organisationer och sammanslutningar genom sina egna åtgärder kan vara med och bekämpa klimatförändringen. Klimatprogrammet måste kompletteras med en riksomspännande informationskampanj och annan kunskapsspridning. Också undervisningen och konsumentpolitiken måste utvecklas på denna punkt.

Kommunerna spelar en viktig roll i att samordna och genomföra åtgärderna i klimatprogrammet. De har ansvar för planläggningen, avfallshanteringen, kollektivtrafiken och byggandet. Kommunerna är också stora energiproducenter. Denna synpunkt har inte uppmärksamats tillräckligt väl i redogörelsen. Det är nödvändigt att lägga upp ett kompletterande program om kommunernas roll som klimatpolitiska aktörer, menar utskottet. Vidare bör det utredas om det behövs anvisningar för att samordna klimatpolitiken också inom regionalförvaltningen och eventuellt ett särskilt klimatpolitiskt organ inom centralförvaltningen.

Den globala utgångspunkten. Klimatförändringen gäller hela jordklotet. Det krävs både nationella och internationella insatser för att bekämpa den. Enligt miljöutskottets mening är det synnerligen viktigt att Finland i det internationella samarbetet aktivt arbetar för att bekämpa klimatförändringen. De internationella aktiviteterna bör utgöra ett led i Finlands nationella klimatprogram.

I samband med olika insatsområden i redogörelsen anges också Finlands policyer i Europeiska unionen och det internationella samarbetet. Utskottet noterar detta med tillfredsställelse.

En väsentlig fråga i ett globalt perspektiv är också att utsläpp reduceras där åtgärderna har den största effekten och att u-länderna livsvillkor förbättras på ett sätt som håller utsläppen av växthusgaser i styr. Detta kräver särskilda åtgärder från industriländernas sida. Genom FN:s

ramkonvention om klimatförändring åtar sig industriländerna att stödja u-länderna i att utveckla sin klimatpolitiska beredskap, sina personella resurser och sin kapacitet, införa behövlig teknologi och anpassa sig till klimatförändringarna.

Utskottet välkomnar att regeringen i redogörelsen räknar med att fortsatt stödja globala miljöfonden (GEF) som finansierar verksamhet i u-länderna och projekt som främjar klimatpolitiken genom närområdes- och biståndssamarbetet. Av Kyotomekanismerna övervägs enligt redogörelsen också projektvisa mekanismer (JI, CDM) och fortsatta försök av projektnatur som gäller dem.

Vad gäller Kyotomekanismerna anser utskottet att programmet är alltför schematiskt, trots att utskottet omfattar den utgångspunkten i redogörelsen att Finland på detta stadium uppfyller sina åtaganden att reducera utsläppen av växthusgaser genom nationella åtgärder. I ljuset av internationella förhandlingar förefaller det klart att de flexibla mekanismerna globalt kommer att spela en central roll i genomförandet av Kyoto-protokollet. Utskottet anser att Finland bör satsa på know-how och utveckling av mekanismerna, framför allt projektmekanismerna. Vi måste räkna med att ta i bruk dem redan efter 2005. Också statens ekonomiska forskningscentral drar i sin utredning slutsatsen att det uppenbart behövs noggrannare samordning av möjligheterna att utnyttja de flexibla mekanismerna och de åtgärder som genomförs i Finland. Utskottet anser att redogörelsen bör kompletteras på denna punkt. Däremot ställer sig utskottet reserverat till utsläppshandel. På den punkten omfattar utskottet regeringens riktlinjer.

Ett program för anpassning till klimatförändringen. Trots att det finns en ambition att genom målmedvetna åtgärder begränsa klimatförändringen går den inte längre att stoppas. IPCC anser i sin rapport att vi meddetsamma måste börja lägga upp beredskapsstrategier inför klimatförändringen och att olika metoder måste omsättas i praktiken så fort som möjligt. Om vi är väl förberedda inför klimatförändringen kan vi minska de negativa effekterna och dra nytta av de posi-

tiva förändringarna. Det krävs beredskap inom alla samhällsområden för att klimatförändringens skadeverkningar skall kunna reduceras till ett minimum. Men inte ens genom att vara förberedda kan vi undvika kostnader eller förhindra alla skador.

Miljöutskottet ser det som en brist att frågan om anpassning till klimatförändringen inte alls tas upp i redogörelsen. Klimatprogrammet bör kompletteras på denna punkt.

Miljöutskottet menar att redogörelsen på det hela taget är ganska snäv med tanke både på tidsperspektivet och de frågor som där tas upp. Upplägget är inte heller särskilt lyckat, menar utskottet. I och med att redogörelsen inskränker sig till två alternativ med den enda skillnaden att ytterligare elkapacitet åstadskoms genom antingen kärnkraft eller naturgas, gör den samtidigt valet mellan kärnkraft och naturgas till nyckelfrågan i Finlands klimatpolitik. Redogörelsen visar sig således vara ett faktadokument för beredningen av framtida energibeslut.

Miljöutskottet understryker att klimatförändringen inte kan bekämpas genom enskilda lösningar. Det räcker inte enbart med omläggningar i energiproduktionen. I bekämpningen av klimatförändringen är det fråga om en mycket mera djupgående förändring som berör hela samhället. Åtgärderna i programmet bör integreras överallt i samhället och den ekonomiska utvecklingen. Hänsyn till bekämpning av klimatförändringen bör styra allt beslutsfattande och uppmuntra medborgarna att göra bärkraftiga val.

Detaljmotivering

Produktion av förnybar energi

Enligt redogörelsen skall en handlingsplan för förnybara energikällor (HIM 4/1999) verkställas som ett led i Finlands klimatprogram. Den har som mål att det 2010 skall användas omkring 50 procent mera förnybar energi än 1995. Vedbaserade bränslen och återvinningsbränslen spelar en avgörande roll för att målen skall uppnås. Också vindkraften ökar i betydelse. Programmet förutsätter ekonomiska stödåtgärder

för att kunna genomföras. Under de närmaste åren behövs i genomsnitt 200 miljoner mark i investeringsstöd och 300 miljoner mark i skatte- stöd för att alstra elektricitet med hjälp av förny- bar energi. En allt större del av anslagen för ut- veckling av nyproduktionsteknologi skall dess- utom avsättas för forskning och utveckling av förnybar energi.

Enligt miljöutskottet är det mycket viktigt att bygga ut produktionen av förnybar energi i Fin- land. Förnybar energi är ett av de absolut centra- la instrumenten för att reducera växthusgaserna, främja energieffektiva lösningar och spara na- turesurser. Genom ökad produktion av förny- bar energi förbättras dessutom självförsörjning- en i fråga om energi och därtill kan energipro- duktionen diversifieras.

Produktionen av förnybar energi beräknas öka globalt i mycket snabb takt. Enligt vissa upp- skattningar kommer hälften av all energi i vär- lden redan 2060 att härstamma från förnybara energikällor. Pådrivande krafter bakom en så- dan utveckling är den ökade miljömedvetenhe- ten, liberaliseringen av energimarknaden, till- växten i världsekonomin och befolkningsök- ningen. De kommer att lyfta fram decentralisera- de, rentav husvisa energilösningar, rena energi- källor och småskaliga energiproduktionsenhe- ter. Vid sidan av vatten- och vindkraft samt sol- energi ses mikroturbiner (biogas/naturgas) och bränsleceller (väte) som lovande framtida tekno- logier. Mikroturbiner beräknas vara i kommersi- ellt bruk inom några få år och bränslecellerna 5—10 år därefter. För styrning, nätkoppling och optimering av en decentraliserad produktion har planerats virtuella anläggningar som fungerar med hjälp av Internet. Anläggningar av detta slag har provkörts bl.a. i Förenta staterna. I vir- tuella kraftverk minimeras kostnaderna för elö- verföring och överföringssvinnet. Enligt upp- skattningar för utskottet kommer priserna på vis- sa förnybara energikällor möjligen redan inom 10 år att vara lägre än priset på energi som pro- ducerats med traditionell teknik.

Det ligger i luften på marknaden att den nya energiteknologin blir ett lika viktigt teknologi- område som datatekniken. Denna kursändring

återspeglas redan i de stora internationella bola- gens framtidsstrategier. I Finland syns föränd- ringen i en omfattande export av ny energitekno- logi, som i fjol satte ett nytt rekord på 19,2 mil- jarder mark, vilket svarar mot 6,5 procent av hela vår export. Finland är bland de världsledan- de i energiteknologi. Framställningen och expor- ten av förnybar energiteknologi har redan blivit och kan vidareutvecklas som ett mycket viktigt produktionsområde hos oss. Denna fråga har be- handlats i detalj i arbetsmarknads- och jäm- ställdhetsutskottets utlåtande, som miljöutskot- tet hänvisar till. I framtidsutskottets utlåtande sägs att det finns visioner om att tekniken kring förnybar energi kan ge Finland nya succéer i samma klass som Nokia.

Mot denna bakgrund menade en del av de sak- kunniga som miljöutskottet har hört att målen i handlingsplanen för förnybar energi är allt för lågt ställda. Av det faktamaterial som ligger till grund för programmet (bakgrundsrapport till handlingsplanen för förnybara energikällor, HIM 24/1999) framgår att det finns betydligt fler tekniska möjligheter att utnyttja, framför allt bioenergi, vindkraft och värmepumpar, än vad som läggs fram i planen. De sakkunniga anser att dessa möjligheter bör utnyttjas fullt ut.

Miljöutskottet menar att regeringen bör utre- da om inte stödet för förnybar energi kunde hö- jas mer än vad som föreslås i redogörelsen när det gäller dels forskning och utveckling, dels de- monstrationsanläggningar och omsättning av teknologin i praktiken kommersiellt. Ett större stöd är ägnat att förstärka finländska företags ställning på världsmarknaden nu när marknaden befinner sig i början av en kraftig tillväxt. Miljö- utskottet hänvisar till finansutskottets, ekonomi- utskottets, jord- och skogsbruksutskottets och arbetsmarknads och jämställdhetsutskottets utlå- tanden, där insatserna för att främja nya energi- källor lyfts fram som mycket viktiga. Utlåtande- na talar genomgående för ett klart ökat offent- ligt stöd. För tillfället hör stöden åtminstone för vindkraftens del till de blygsammaste i ett euro- peiskt perspektiv. Offshore-produktionen av vindkraft (havsvindkraft) bör drivas på i Fin- land.

En ökad satsning på förnybar energi skulle ge klimatprogrammet en avgjort starkare styreffekt än det nu har. Enligt statens ekonomiska forskningscentral föreslås i programmet att redan existerande teknik för utsläppsminskning och energi skall utnyttjas på ett sätt som garanterar att politiken inte medför några förändringar till exempel i de ekonomiska strukturerna. Enligt utredning till miljöutskottet är det viktigt med tanke på eventuella framgångar i framtiden att vi förbättrar våra möjligheter att förskjuta prioriteringarna från material- och resursekonomi till teknologiekonomi. Primärindustrin kommer i alla fall att spela en viktig roll också i framtiden.

I detta sammanhang vill utskottet ytterligare uppmärksamma en detalj. I ekonomiutskottets utlåtande påpekas att handlingsplanen för förnybara energikällor för vattenkraftens vidkommande bara talar om vattenkraftsverk på mindre än 10 MW. Ekonomiutskottet menar att vattenkraftsresurserna också i övriga delar bör omfattas av klimatstrategin.

Miljöutskottet framhåller att åtgärderna för att främja förnybara energikällor i programmet inriktas på småskalig vattenkraft, som enligt praxis i Europeiska unionen avser anläggningar under 10 MW. Större projekt ställer sig vanligen lönsamma också utan särskilda stödåtgärder. Miljöutskottet anser att en begränsning till 10 MW är lämplig. Vidare påpekar utskottet att större projekt nog finns med i klimatstrategin. Nya anläggningar som är större än 10 MW beräknas producera 0,5 TWh extra elektricitet även utan stödåtgärder.

Energisparande

Enligt redogörelsen stävjas tillväxten i energiförbrukningen under programperioden med alla tillbudsstående åtgärder som är förnuftiga med tanke på samhällsekonomin. Ett energisparprogram som har beretts jämsides med klimatprogrammet (HIM 11/2000) verkställs.

Det beräknas att den totala energikonsumtionen med hjälp av sparprogrammet kan skäras ned med 4—5 procent. De viktigaste åtgärderna är att utveckla och kommersialisera energieffek-

tiv teknik, genomföra energisparavtal och vidareutveckla energisyner. För att programmet skall kunna verkställas måste energiskatter och den statliga finansieringen höjas kraftigt. Statens finansiella bidrag vore omkring 350 miljoner mark per år.

Miljöutskottet talar starkt för stävjad energikonsumtion. Energisparande minskar direkt mängderna växthusgaser och bidrar till att lösgöra den ökade energikonsumtionen från den ekonomiska tillväxten, vilket spelar en mycket stor roll för en bärkraftig utveckling. Utskottet hänvisar också till Europeiska unionens grönbok Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning och unionens sjätte miljöprogram. Enligt båda två är en hållbar europeisk energipolitik möjlig bara om efterfrågan kan hållas i styr.

En högre energieffektivitet har en gynnsam inverkan på den internationella konkurrenskraften. Världsmarknaden för energieffektiv teknologi växer på samma sätt som marknaden för produktionsteknologin för förnybar energi. I själva verket finns våra viktigaste enskilda energitekniska exportprodukter precis inom detta område. De är frekvensomvandlarna som gör det möjligt att minska elförbrukningen i elmotorer i betydande grad.

Miljöutskottet anser att åtgärderna i redogörelsen på det hela taget är värda att stödjas. Utskottet lyfter särskilt fram energibeskattningen och menar att det är ytterst viktigt att den utvecklas så att den främjar energisparande. Beskattningen bör vara en tillräckligt tydlig signal som styr konsumenternas beteende. I redogörelsen framhålls dock att den fortsatta utvecklingen beträffande energibeskattningen påverkas av samordningen av beskattningen i EG eller åtminstone energiskattelösningarna i de viktigaste konkurrentländerna. Också finansutskottet anser det viktigt att EU utarbetar gemensamma normer för vissa miniminivåer i energibeskattningen.

Samordningen av beskattningen i EG försvåras av att besluten måste vara enhälliga. Kommissionen har helt nyligen föreslagit att energi- och miljöbeskattningen skall harmoniseras i de medlemsländer som är för en samordning. Mer-

parten av medlemsländerna är för en samordnad energibeskattnings. Miljöutskottet anser att kommissionens förslag är mycket viktigt och att Finland utifrån detta bör arbeta för en samordning av beskattningen.

En del av de sakkunniga som miljöutskottet hört påpekade i samband med frågan om energisparande att alla sparmöjligheter inte tagits upp i redogörelsen. I redogörelsen föreslås bara vissa grundläggande åtgärder i energisparprogrammet. Med kraftigare åtgärder i sparprogrammet kunde målet nås dubbelt upp, dvs. en besparing på 4,64 TWh istället för 2,38 TWh. Kraftigare åtgärder skulle höja statens kostnader till 520 miljoner mark om året.

Kraftigare energisparåtgärder motiverades bland annat med att sparinvesteringarna betalar sig på i genomsnitt 0–4 år. Däremot tar det 10–15 år för ny energiproduktion att betala sig. Vidare hänvisades till statens ekonomiska forskningscentrals utredning om de ekonomiska konsekvenserna av klimatprogrammet. Av utredningen framgår att energisparkostnaderna i beräkningarna är alldeles för höga för hushåll och byggnader.

Miljöutskottet anser att möjligheten till kraftigare sparåtgärder bör utredas när klimatstrategin vidareutvecklas. Genom sparåtgärder bör det gå att gallra bort så mycket "onödig konsumtion" som möjligt. Enligt VTT-Energis utredning går det åt omkring en TWh per år till exempel till hushållens nöjes- och datatekniska standby-konsumtion, vilket motsvarar en större konsumtion än den genomsnittliga årliga elproduktionen vid Sundholmens B-kraftverk (160 MW) i Helsingfors (0,71 TWh år 2000). Enligt utredningen kan standbykonsumtionen sänkas med 0,37 TWh genom att låta apparaterna gå ner i effektivt sparläge vid standby, genom att koppla bort apparaten eller använda bättre teknik än i genomsnitt. Det är en olägenhet att konsumtionen i standby-läge vanligen inte syns på produkten och att försäljarna normalt inte känner till saken.

Eltillförseln

Enligt redogörelsen ökar elkonsumtionen oberoende av energisparåtgärder, även om det sker klart långsammare än under de senaste årtiondena. Den ökade elkonsumtionen och nedläggningen av gamla kraftverk gör att elproduktionskapaciteten måste ökas.

Redogörelsen utgår från att möjligheterna att bygga ut kapaciteten för kombinerad produktion av el och värme utnyttjas fullt ut och att naturgas eller förnybar energi är det huvudsakliga bränslet. Härfter bedöms behovet av kompletterande elproduktion. Miljöutskottet anser att redogörelsen är på rätt väg på denna punkt. Ekonomiskutskottet är av samma åsikt.

Enligt erhållen utredning finns det outnyttjad kapacitet för kombinerad el- och värmeproduktion speciellt inom skogsindustrin och regional värmeförsörjning. Ny teknik, speciellt förgasning, kommer dessutom att öka andelen elproduktion avsevärt i den kombinerade produktionen.

Enligt redogörelsen är kärnkraft eller naturgas de storskaliga alternativ som står till buds för en separat elproduktion. Regeringen utgår från att klimatprogrammet inte får utesluta någon som helst tekniskt och ekonomiskt genomförbar och miljövänlig produktionsform som elproduktionsalternativ. För kärnkraftens del behandlar statsrådet som bäst Industrins Kraft Ab:s ansökan om ett principbeslut. Ansökan avgörs enligt kärnenergilagen.

Miljöutskottet omfattar regeringens syn. I sitt eget betänkande vill utskottet i alla fall peka på vissa fördelar och nackdelar med kärnkraften och naturgasen och alternativen i klimatprogrammet som bygger på dem. För- och nackdelarna bygger på en SWOT-analys som utförts till grund för klimatprogrammet och vissa sakkunnigas bedömningar.

Naturgasalternativets starkheter:

- Uppfyller åtagandena för utsläppsminskningar i Kyotoprotokollet.
- Naturgaskraftverk kräver relativt små investeringar och kan byggas snabbt, vilket gör att energiproduktionen blir flexiblere och har bättre förmåga att reagera på marknadsförändringar.

- Visar klart att energisparande lönar sig när energipriserna går upp och ökar trycket på att ta fram energieffektiva lösningar i produktionen, samhällsstrukturen och tillhandahållandet av tjänster.
- Energieffektiva lösningar i produktionen, samhällsstrukturen och tillhandahållandet av tjänster kan stödja varandra och ger nya möjligheter att utveckla landet och samtidigt spara naturresurser.
- Hjälper till att lägga om produktionsstrukturer och konsumtion så att de förbrukar mindre energi.
- Om kolkraften körs ner är de samlade miljökonsekvenserna något bättre än för kärnkraftsalternativet.

Naturgasalternativets svagheter:

- Ger upphov till koldioxidutsläpp.
- Vid produktion och transport av gas frigörs metan som är en växthusgas.
- Orsakar ett betydande (rentav 40 procents) energiberoende av Ryssland, vilket innebär en stor risk för försörjningssäkerheten.
- Den ökade efterfrågan på naturgas i Europa och Rysslands monopolställning som leverantör av naturgas till Finland kan leda till en betydande prisstegring på gas, vilket innebär en viss prisrisk.
- Naturgaspriset höjs möjligen också på grund av de i Rysslands nordliga områden bosatta urbefolkningarnas krav på att få sin beskärda del av nyttan av de exploaterade naturresurserna
- Priskopplingen framför allt till råoljepri-sernas utveckling kan göra det svårt att utnyttja energibeskattningen som styrmekanism.
- Kostnaderna för ett administrativt förbud att använda stenkol kan visa sig betydande.
- Kräver många olika slag av åtgärder inom flera samhällssektorer, vilket gör det svårt att genomföra detta alternativ och ökar osäkerheten kring möjligheterna att uppnå målen.

Kärnkraftsalternativets starkheter:

- Uppfyller åtagandet om utsläppsminskning i Kyotoprotokollet till ett något billi-

gare pris än naturgasalternativet.

- Själva energiproduktionen ger inte upphov till några utsläpp av växthusgaser.
- I den mån kärnkraften ersätter stenkolsproduktion kvarstår den reducerande effekten på utsläppen på växthusgaser kraftverkets livstid ut.
- Minimerar behovet av att ändra den nuvarande utvecklingen och är ur denna synvinkel lätt att genomföra.
- Höjer vår självförsörjandegrad i fråga om energiproduktion och möjliggör stabila producentpriser.
- Gör det sannolikt lättare att uppnå allt strängare krav på utsläppsminskningar i framtiden med hjälp av kärnkraft i och med att vi inte behöver avstå från vårt kunnande inom kärnkraftsteknik.

Kärnkraftsalternativets svagheter:

- Inverkar långsamt på utsläppen av växthusgaser (tidigast 2008).
- En utbyggnad av kärnkraften kan på grund av det billigare elpriset höja elkonsumtionen och därmed också energiproduktionen utifrån fossila bränslen, vilket ökar utsläppen av växthusgaser. Samtidigt minskar trycket på att ta fram energieffektiva lösningar inom produktionen och konsumtionen.
- Den ökade energikonsumtionen ökar trycket på förbrukning av andra naturresurser och därmed fördröjs utvecklingen mot en hållbar produktion och konsumtionsstruktur.
- Minskar intresset för innovativ utveckling av andra energiproduktionsformer, vilket inverkar på möjligheterna att uppnå målen för utsläppsminskningar med andra metoder.
- Ekonomiska, politiska eller andra externa orsaker kan bli ett hinder för att bygga ett kärnkraftverk eller fördröja det avsevärt, vilket betyder att Kyotoförpliktelserna inte uppfylls.
- Uranbrytningen tilltar, med ökade mängder schaktningsavfall och utspridning av

giftiga ämnen från uranbrottet i naturen som följd.

- Mängden kärnavfall som måste slutförvaras ökar.
- Innebär en risk för en kärnkraftsverksolycka.

Motargument för för- och nackdelarna med båda alternativen har anförts för utskottet. Bland dem kan nämnas följande.

För det första har det påpekats för utskottet att den ekonomiska lönsamheten i elektricitet som producerats med kärnkraft påverkas av kostnaderna för beredskap för en kärnolycka. Beredskapskostnaderna är låga i Finland och det gör att priset nu är förmånligt.

För det andra har det framhållits för utskottet att en utbyggnad av kärnkraften inte inverkar vare sig på forskning, produktutveckling eller ökad användning av förnybar energi. Denna syn bygger på uppfattningen att det inte lönar sig att utveckla teknik för förnybar energi bara för den finländska marknaden. Finlands energibeslut påverkar således inte utvecklingen på området.

För det tredje har utskottet uppmärksamgjorts på att importen av naturgas från Ryssland till Finland hittills har varit rätt säker. Utskottet har vidare erfarit att Fortums och Gazproms samföretag North Transgas har undertecknat ett avtal med de tyska gasbolagen Ruhrgas och Wintershall om en utredning om möjligheterna att dra en gasledning via Finlands territorialvatten till Europa. Om projektet går igenom kunde Finland köpa gas också "uppströms" och därmed skulle beroendet av en enda leverantör försvinna. På sikt anses det inte heller helt omöjligt att det i Östersjöområdet kommer att finnas åtminstone en importterminal för kondenserad naturgas. En fördel med prisstegringen på naturgas har ansetts vara att den förbättrar konkurrenskraften för inhemska förnybara energikällor och höjer deras nyttjopotential. Det blir också lönsammare att spara energi.

För det fjärde har utskottet fått en redogörelse för grunderna för uträkning av ersättningarna för nedkörning av kolkraften (s.k. ointetgjorda kostnader) i klimatprogrammet (Electrowatt-Ekono Ab:s bakgrundsutredning 16.1.2001). I

redogörelsen framhålls att det är svårt att dra en gräns mellan ointetgjorda och vanliga kostnader, för i en fungerande marknadsekonomi förväntas investeraren vara medveten om att omvärlden kan förändras, försöka bedöma sannolikheten för och konsekvenserna av förändringarna och att ta hänsyn till dem i beslutsfattandet. Konsekvenserna av besluten kan alltså anses vara en del av den normala verksamhetsrisken i branschen. I Electrowatt-Ekono Ab:s utredningar beaktas till exempel inte ersättande investeringar i kondenserverk efter 1997, eftersom investeraren har varit medveten om de osäkra produktionsförutsättningarna för kondenselproduktion på grund av utsläppen av växthusgaser. Beräkningsgrunderna utgår därmed inte från principen om full ersättning.

Utan att ta ställning för eller emot någotdera alternativet understryker miljöutskottet att energi hör till basförnödenheterna i det finländska samhället och att tillgången till energi på sikt till ett konkurrenskraftigt pris måste säkerställas under alla omständigheter. Det bästa sättet att göra detta är att se till att vi har en mångsidig energistruktur.

Enligt båda alternativen ökar användningen av naturgas. Med hänsyn till att Finland är beroende av en enda gasleverantör, menar miljöutskottet i likhet med finansutskottet att Finland aktivt bör arbeta för utveckling av ett internationellt naturgasnätverk. Det är viktigt att det nordiska gasnätverket kopplas upp till energiprojektet TEN.

Trafiken

Utsläppen från trafiken utgör över 20 procent av alla utsläpp av växthusgaser. Största delen av utsläppen uppstår inom vägtrafiken. Enligt bakgrundsutredningen till klimatprogrammet kommer utsläppen i hela landet att hålla sig nästan på 1990 års nivå fram till 2010 med beaktande av beräknade förbättringar i fordonens specifika konsumtion. Ju mer motoreffekten inom den tunga trafiken och personbilsstorleken ökar, desto mer ökar utsläppen. Också en splittring av samhällsstrukturen och livsstilsbetingade fakto-

rer kan bidra till ett ökat trafikarbete och därmed ökade utsläpp.

Utredningar om samhällsstrukturen antyder att utspridningen av bostadscentra ökar trafikarbetet i betydande grad regionalt. Fram till 2010 beräknas trafikarbetet öka med totalt inemot 66 procent, varav merparten består av personbilsresor. Med oförändrade specifika fordonsutsläpp ökar utsläppen med 65 procent jämfört med 1990. Med beaktande av den fordonstekniska utvecklingen kan ökningen uppskattas till 32 procent.

Åtgärdsförslagen i redogörelsen avser att främja trafiknätslösningar som stöder en enhetligare samhällsstruktur, gynna kollektivtrafiken, förbättra villkoren för gång- och cykeltrafiken och utveckla transportlogistiken, energisparavtalen och olika miljösystem. För att avtalet mellan Europeiska kommissionen och bilindustrin om minskad genomsnittlig bränsleförbrukning i nya fordon skall kunna nyttiggöras också i Finland föreslås att personbilsbeskattningen utvecklas så att den i högre grad blir beroende av bränslekonsumtionen.

Miljöutskottet anser att de trafikpolitiska riktlinjerna i redogörelsen är helt riktiga. Men utskottet ser gärna att åtgärderna skärps ytterligare. Av bakgrundsutredningarna framgår att trafikutvecklingen är förknippad med faktorer som kan öka trafikutsläppen avsevärt. Statens ekonomiska forskningscentral betvivlar i sin utredning att det skall lyckas att införa en personbil med fem liters bensinkonsumtion. Enligt utredningen är det inte alls självklart att de åtgärder som krävs för utsläppsminskning genomförs inom trafiksektorn.

Miljöutskottet konstaterar att också finansutskottet i sitt utlåtande understryker att olika trafikformers miljökonsekvenser klart bör vägas in i det trafikpolitiska beslutsfattandet. Trafikutskottet räknar upp en lång rad åtgärder som inverkar på utsläppen.

Vidare uppmärksammar finansutskottet och jord- och skogsbruksutskottet utvecklingen av biobränslen. Båda utskotten anser att resurser bör avsättas för utveckling, för på sikt kan koldioxidutsläppen minskas genom användning av

biobränslen. Miljöutskottet omfattar detta ställningstagande och påpekar samtidigt att utveckling av trafikbränslen saknas bland åtgärderna för forskning och utveckling av trafiken i redogörelsen. Resurser bör också avsättas för utveckling av hybridbilar och användning av väte som bränsle i bilar. I framtidsutskottets utlåtande hänvisas på denna punkt till ett förestående försök på Island med väte som drivkraft i trafiken.

Samhällsstrukturen

Det typiska för den regionala strukturen i Finland under de senaste tio åren har varit att bosättningen koncentreras till växande stadsområden. Samtidigt har den interna samhällsstrukturen i tillväxtcentra splittrats och bostäder och arbetsplatser har förlagts över ett allt större område. Enligt bakgrundsutredningarna till redogörelsen ökar den spridda samhällsstrukturen utsläppen av växthusgaser från den regionala trafiken och uppvärmningen i betydande grad.

Effekterna av den splittrade samhällsstrukturen för utsläppen från trafiken har redan behandlats ovan. Också utsläppen från uppvärmningen ökar eftersom det finns allt fler byggnader som inte omfattas av ett fjärrvärmenät. Utsläppen av växthusgaser från bostadsbyggnader beräknas öka med 31 procent fram till 2010, om den nuvarande utvecklingen fortsätter i samma riktning.

Enligt redogörelsen spelar planläggningen och en målmedveten styrning av den en avgörande roll vid ansträngningarna att förebygga en skadlig splittring av samhällsstrukturen. Miljöutskottet omfattar denna uppfattning.

Den nya markanvändnings- och bygglagen och de riksomfattande mål för områdesanvändningen som godkänts utifrån den har skapat en god legislativ grund för att styra planläggningen och för regionalt samarbete inom markanvändningsplaneringen. Det nya regelverket utgår från att livsmiljöerna fungerar bättre och blir mera ekonomiska om den befintliga samhällsstrukturen utnyttjas och tätorterna får en mera kompakt struktur. Med tanke på klimatförändringen är det nödvändigt att de nya bestämmelserna omsätts i praktiken.

Åtgärdsförslagen i redogörelsen är fortfarande mycket generella. Miljöutskottet menar att följande principer bör iakttas i planläggningen av tillväxtcentra och planeringen av markanvändningen. Nya områden bör integreras i den befintliga samhällsstrukturen inom räckhåll för goda kollektivtrafikförbindelser och gång- och cykelvägnät. Områdena bör förläggas och byggas så att existerande fjärrvärmenätverk kan utnyttjas. Områden utanför den existerande samhällsstrukturen bör inte planläggas för byggande. En splittring av enhetliga naturområden och jord- och skogsbruksområden genom byggande bör undvikas. Vidare bör planreserveringar som splittrar samhällsstrukturen avvecklas. Finansutskottet understryker delvis samma saker i sitt utlåtande.

I detta sammanhang har miljöutskottets uppmärksamhet fästs också vid andra åtgärder än planläggning för att främja den regionala uppvärmningen. Enligt erhållen utredning finns det en potential för en utbyggnad både inom nya och redan bebyggda områden. Effektiva åtgärder inom nybyggnadsområden vore anslutningsplikt till fjärrvärmenätet och samhälleligt stöd inom bebyggda områden. I en del kommuner har det gjorts försök med anslutningsplikt genom att den gjorts till ett villkor för tomtöverlåtelse. Men det har ansetts att villkoret begränsar konkurrensen och gynnar en enda uppvärmningsform.

Utskottet menar att regeringen bör utreda om regionalvärme i lagstiftningsväg kunde fastställas som en del av samhällets grundläggande infrastruktur inom nya planområden. I så fall kan avvikelser från anslutningsplikten ske bara av särskilda orsaker, till exempel på grund av att jordvärme valts som energialternativ. Genom ökad användning av fjärrvärme kunde kommunerna dessutom bygga ut en kombinerad el- och värmeproduktion.

Utöver planläggning och markanvändning, som gynnar en enhetlig samhällsstruktur, behövs det också andra åtgärder för en kursändring i utvecklingen mot allt mer splittrade tillväxtcentra.

Såvitt det gäller trafikpolitiken är det viktigt att de infrastrukturella investeringarna riktas till

kollektivtrafiken, framför allt spårvägstrafiken, menar miljöutskottet. Viktigt är också det bostadspolitiska ställningstagandet i redogörelsen att den kommunala och statligt stödda bostadsproduktionen skall ta hänsyn till principen om en enhetlig samhällsstruktur. Detta förutsätter att kommunerna bedriver en aktiv markansknings- och tomtpolitik.

Insatserna för att skapa en enhetlig samhällsstruktur kan också styras genom skattepolitiken. Enligt redogörelsen kommer fiskala medel, t.ex. utveckling av avdraget för kostnaderna för arbetsresor att utredas. Finansutskottet menar att inskränkningar i rätten att dra av kostnaderna för arbetsresor inte kan anses vara förenliga med de sysselsättnings- och arbetskraftspolitiska målen. Miljöutskottet omfattar i sin tur ställningstagandet i redogörelsen om att saken kräver utredning. I det sammanhanget bör det också utredas om ett lägre beskattningsvärde än det nominella värdet kunde fastställas för resebiljetter som ingår i anställningsförmånerna, vilket bidrar till att stödja kollektivtrafiken som ett alternativ inom pendeltrafiken.

Miljöutskottet framhåller till slut att det är ytterst viktigt att åtgärder till förmån för en enhetlig samhällsstruktur vidtas med det snaraste på olika håll. Beslut som inverkar på den framtida samhällsstrukturen fattas hela tiden. De får verkningar långt in i framtiden för hur utsläppen av växthusgaser utvecklas.

Byggnader och byggnader

Utöver förutsättningarna för en utbyggnad av fjärrvärmenätet tar redogörelsen upp en lång rad åtgärder för att reducera utsläppen av växthusgaser från byggande och byggnader. De tar särskilt fasta på minskad energikonsumtion, inte minst när det gäller användningen av elektricitet för husuppvärmning och hushållens energikonsumtion i övrigt. Energikonsumtionen i byggnader föreslås bli reducerad bland annat genom skärpning av energibestämmelserna för nybyggen med 30 procent, genom strängare bestämmelser för hus med eluppvärmning, genom främjande av frivilliga åtgärder för lågenergibyggnader och

skärpning av energisparkraven vid reparationsbyggande. Reparationsbidragen föreslås bli inriktade mera på energiekonomiska reparationer.

Miljöutskottet anser att de föreslagna åtgärderna går i rätt riktning. Utskottet understryker följande aspekter på dem.

Genom lågenergibyggnad minskas konsumtionen av uppvärmningsenergi, elektricitet och vatten. Det är alltså fråga om byggande som samtidigt sänker boendekostnaderna. Utskottet menar att lågenergibyggnad bör uppmärksammas mer än vad redogörelsen gör. Detsamma anser finansutskottet.

Det krävs också forskning och utveckling för en översyn av byggnormerna för att fel lösningar skall kunna undvikas. Byggbestämmelserna får inte leda till ökade fukt- och mögelskador eller andra typer av skador.

Fiansutskottet konstaterar i sitt utlåtande att byggnadsbeståndet i Finland förnyas med 0,5 procent per år. Det betyder att åtgärder inom nybyggnation verkar först på sikt. Därför bör en ombyggnad av det gamla byggnadsbeståndet i energisnålare riktning uppmärksammas alldeles särskilt. Miljöutskottet talar i likhet med finansutskottet för effektivare energiekonomiska reparationer. Förnybara energikällor eller fjärrvärme bör lyftas fram i detta sammanhang. Miljöutskottet uttalar sitt starka stöd för den ståndpunkten i redogörelsen att reparationsbidragen bör utsträckas till byte av uppvärmningsmetod och till egna hemshus.

Miljöutskottet anser i likhet med finansutskottet att anslaget för reparationsbidrag absolut bör höjas avsevärt för att bidragen för energiekonomiska reparationer, installering av hissar och andra reparationer skall spela en verklig roll i praktiken. Enligt redogörelsen räcker det inte med att bidragen riktas.

Miljöutskottet understryker ytterligare ståndpunkten i redogörelsen att det i nya byggnader krävs mätning av bruksvatten och el lägenhetsvis och fakturering som grundar sig på den verkliga förbrukningen. För värmens vidkommande tillämpas mätkravet i takt med den tekniska utvecklingen. Utskottet menar att fakturering utifrån den verkliga konsumtionen är ett effektivt

sätt att få den enskilda konsumenten att spara energi och vatten.

Det behövs rådgivning och information om olika uppvärmningsalternativ och möjligheter till energireparationer i byggnader. Redogörelsen befattar sig inte med detta. Enligt vad utskottet har erfarenhet råder det dock stor brist på information och goda råd. Klimatprogrammet bör kompletteras på denna punkt.

Avfall och avfallshantering

Enligt redogörelsen är ambitionen att avfall ytterligare skall återvinnas i form av material och energi. Allt större satsningar kommer också att göras på att avfall inte skall uppkomma. Målet är att finna bättre möjligheter att minska det biologiskt nedbrytbara avfall som ger upphov till metangaser och placeras på soptippar.

Den riksomfattande avfallsplanen räknar med att 70 procent av det kommunala avfallet kan återvinnas fram till 2005. Enligt vad utskottet har erfarenhet trampar återvinningen fortfarande i barnskorna. År 1994 återvanns 30 procent och 2000 var vi bara uppe i 39 procent. Målet i den riksomfattade avfallsplanen är att det kommunala avfallet senast 2000 skall stabiliseras på 1990 års nivå och minska med 15 procent fram till 2005. I själva verket har det kommunala avfallet ökat från drygt 2 miljoner ton 1994 till 2,5 miljoner ton 1997.

Trots den låga återvinningsgraden och det ökande avfallsberget minskade utsläppen av metangaser i Finland på 1990-talet. De avfallsrelaterade utsläppen av växthusgaser har minskat och kommer fortfarande att minska kraftigt tack vare verkställigheten av den nya avfallslagstiftningen. Statsrådets beslut (861/1997) om avstjälningsplatser spelar extra stor roll för framtiden. Beslutet innehåller ett förbud mot att efter 2005 placera kommunalt avfall på avstjälningsplatser, om inte största delen av det biologiskt nedbrytbara avfallet har tagits till vara för kompostering. Beslutet har också regler om tillvaratagande och återvinning av avfallsgaser.

I redogörelsen ingår ytterligare åtgärder för att stödja den positiva utveckling som tidigare

insatser genererat inom avfallshanteringen. Miljöutskottet menar att de föreslagna åtgärderna är ett steg i rätt riktning. I detta sammanhang vill utskottet lyfta fram följande synpunkter.

Det krävs mer ekonomisk styrning för att avfall inte skall uppkomma och för att återvinning skall bli vanligare. Enligt vad utskottet har erfarenhet är den nuvarande avfallsskatten så låg (90 mark per ton avfall) att den inte spelar nästan någon ekonomisk roll alls för privata hushåll. Avfallsskatten gäller inte avfall som industrin deponerar på egna soptippar. Enligt redogörelsen kommer det antagligen att utredas om styreffekten av avfallsskatten kan ändras så att skatten bättre medverkar till att minska det biologiskt nedbrytbara avfallet på soptipparna. Utskottet menar att avfallsskatten kunde höjas gradvis och också gälla de av industrins egna soptippar där biologiskt nedbrytbart avfalls deponeras. Den senaste statistiken (1997) visar att uppskattningsvis 0,5–0,6 miljoner ton biologiskt nedbrytbart avfall placeras på industriernas obeskattade soptippar.

Miljöutskottet omfattar tanken att den kommunala avfallsavgiften skall täcka de faktiska utgifterna. Utskottet omfattar också tanken att el som alstras med biogas från avfall bör få ett skattebidrag som är lika stort som elaccisen. Biogas är nästan den enda förnybara energikällan som inte omfattas av återbäringen av elaccis. Det vore dessutom lämpligt att återbäringarna av elaccis också skulle gälla el som produceras med bränsle från avfall, när bränslena är sorterade, biologiskt nedbrytbara och förnybara.

Det krävs nya attityder i samhället om vi skall kunna minska avfallsberget och främja återvinning. Därför spelar effektivare konsument- och avfallssupplysning en nyckelroll, menar miljöutskottet.

Övriga åtgärder i redogörelsen

Åtgärderna inom *jord- och skogsbruket* behandlas ingående i utlåtandet från jord- och skogsbruksutskottet. Miljöutskottet omfattar jord- och skogsbruksutskottets ståndpunkter när det gäller skogarnas kolreserver och kolsänkor, stöd till

forskning och utveckling kring förnybar energi, främjad användning av ved utifrån det nationella skogsprogrammet, minskning av växthusgaser i jordbruket med hjälp av övergripande miljöinsatser och utveckling och stöd kring biologiska bränslen och biogas i syfte att göra framställningen av dem ekonomiskt lönsam.

När det gäller användning av *torv* för energiproduktion omfattar miljöutskottet statsrådets ståndpunkt. I likhet med jord- och skogsbruksutskottet understryker miljöutskottet att torv i kombination med ved är ett viktigt blandbränsle. En kombinerad användning av torv och ved som bränsle ger färre tekniska problem än om enbart ved används och minskar samtidigt utsläppen. Också ekonomiutskottet, arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet och finansutskottet lyfter fram torv som blandbränsle i sina utlåtanden.

När det gäller *nya gaser* hänvisar regeringen till pågående arbeten inom Europeiska unionen. EU har för avsikt att lägga fram förslag till lämpligaste regleringsnivå eller genomförandenivå för insatser på nationell nivå och inom gemenskapen. Regeringen utgår från att åtgärder för att minska utsläppen från nya gaser sätts in och att insatserna (exempelvis normer, stöd, skatter, frivilliga insatser) kostnadseffektivt riktas in på de viktigaste utsläppskällorna. Miljöutskottet ställer sig bakom regeringens ståndpunkt.

Effekter

Ekonomiska effekter

Enligt en utredning från Statens ekonomiska forskningcentral drar klimatstrategin ned BNP och åsamkar hushållen kostnader. Men de ekonomiska effekterna är relativt små. Mätt såväl enligt BNP som enligt kostnaderna för hushållen är kärnkraftsalternativet det ekonomiskt lönsammaste alternativet. Skillnaderna mellan alternativen är emellertid inte stor.

Storleken på kostnaderna till följd av klimatstrategin beror delvis på hur energibeskattningen utformas. Regeringen lägger i redogörelsen fram tre alternativ för energiskatt. När det gäller en jämförelse mellan energiskattealternativen

hänvisar miljöutskottet till finansutskottets utlåtande. I det utlåtandet vill miljöutskottet endast fokusera på konstaterandet att en del sakkunniga bedömer att det alternativ som bygger på höjda energiskatter och återbudgetering av de influtna energiskatterna ger upphov till mindre kostnader än det alternativ som bygger enbart på normer och stöd. Miljöutskottet är för att energiskatterna höjs. Energibeskattningen är ett effektivt instrument att uppmuntra till energisparande på sikt.

Ekonomiutskottet påpekar i sitt utlåtande att det råder delade meningar om de ekonomiska effekterna av strategin, beroende på utgångspunkter och antaganden. Utskottet menar att klimatstrategin utgår från försiktiga siffror för industriproduktionens tillväxt och anser att det också hade varit på sin plats med alternativ som bygger på en snabbare ekonomisk tillväxt. Även finansutskottet har fäst uppmärksamheten på de försiktiga kalkylerna gällande industriell tillväxt, ekonomisk tillväxt och höjt pris på naturgas.

Miljöutskottet noterar att det i bakgrundskalkylerna till redogörelsen ingår en rad känslighetsanalyser. En av variablerna är den energiintensiva industrin med en procent snabbare tillväxt jämfört med baskalkylerna. Känslighetsanalyserna ger vid handen att en produktionstillväxt inom de energiintensiva branscherna leder till större koldioxidutsläpp, mer i kärnkraftsalternativet än i naturgasalternativet. Det betyder att om ekonomin växer till sig kärps utsläppsmålen samtidigt som de direkta kostnaderna till följd av klimatstrategin ökar. Utan utbyggd kärnkraft behövs det större energisparsinvesteringar och med utbyggd kärnkraft större investeringar i energiproduktionskapaciteten.

Av utredningen från Statens ekonomiska forskningscentral kan tydligt utläsas vilken betydelse utgångsantagandena har för kalkylerna. Experter som miljöutskottet hört har fäst uppmärksamheten på de reservationer forskningscentralen lägger fram. I kalkylerna har exempelvis inte beaktats att exportutsikterna för ny energiteknik och teknik för utsläppsbegränsning är ljusa, att industriländerna samtidigt går in för en

politik som syftar till att begränsa utsläppen av växthusgaser, något som kan generera en rejäl kostnadssänkning, eller att klimatförändringen i sig kan ge upphov till kostnader eller vinster. I kalkylerna har inte heller beaktats att flexibla mekanismer kunde användas, vilket enligt känslighetsanalyserna väsentligt minskar kostnaderna i synnerhet på sikt.

Utskottet har också uppmärksamgjorts på att kalkylerna inte tar hänsyn till vilka imageeffekter de olika alternativen skulle få. Det har också påpekats att en parallell utredning om de ekonomiska effekterna med fördel kunde ha gjorts vid ett internationellt forskningsinstitut.

Miljöutskottet utgår framför allt från följande omständigheter i sin övergripande bedömning av kostnadseffekterna till följd av klimatprogrammet. För det första vill utskottet lyfta fram två bedömningar som statens ekonomiska forskningscentral kommit fram med. Forskningscentralen konstaterar att kostnaderna inte är särskilt stora under Kyotoprotokollets första åtagandeperiod. Forskningscentralen gör också den bedömningen att kostnaderna för klimatpolitiken på kort och medellång sikt kommer att kompenseras på längre sikt. För det andra understryker utskottet att kostnaderna sannolikt blir mycket större längre fram om klimatpolitiken nu negligeras. För det tredje vill miljöutskottet betona att en klimatförändring också skapar premisser för ekonomisk verksamhet, möjligheter som i länder likt Finland med teknologisk spetskompetens kan vara avsevärda. En klimatförändring bör enligt utskottet också ses som ett tillfälle till innovativa lösningar och därmed som en förutsättning för en hållbar framtid.

Sysselsättningseffekter

Arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet konstaterar att det i klimatstrategin inte ingår någon särskild analys av de sysselsättande effekterna. Vad beträffar klimatstrategins effekter på samhällsekonomin har dock konstaterats att sysselsättningen minskar med 6 000—11 000 årsverken enligt situationen 2010 om de åtgärder som läggs fram i strategin genomförs. Kalkylen bygger på den effekt som en skärpt energibe-

skattning har på samhällsekonomin och hushållens konsumtionsmöjligheter och den vägen på sysselsättningen.

Arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottet bygger sitt utlåtande på att klimatförändringen avvärjs i ett globalt sammanhang och att energiproduktionen i världen läggs om så att den fram till 2050 i det stora hela är utsläppsfri. Det handlar om en så pass djupgående förändring i energiförsörjningen i hela världen att den enligt vissa kalkyler kräver nyinvesteringar på upp till 100 000 miljarder mark. Denna förändring erbjuder stora möjligheter för ny energiteknologi. Utskottet konstaterar att denna sektor kan erbjuda betydande sysselsättningsmöjligheter även i Finland i och med att vi har gott om kunskaper när det gäller ny energiteknologi. Men i regeringens kalkyler och utredningar om klimatstrategins effekter har möjligheterna att exportera energiteknologi inte beaktats. På denna grund anser utskottet att klimatstrategins sysselsättande effekter har blivit bristfälligt utredda och att strategin borde ha gett större rum för en heltäckande och allsidig utredning av dem.

Miljöutskottet instämmer i arbetsmarknads- och jämställdhetsutskottets bedömning. Dessutom konstaterar miljöutskottet att också jord- och skogsbruksutskottet i sitt utlåtande framhållit att en decentraliserad energiproduktion med inhemska biobränslen ökar arbetstillfällena.

Miljökonsekvenser

Beträffande miljökonsekvenserna har klimatstrategialternativen bedömts med hänsyn till partikelutsläpp, försurande utsläpp, ozonet i den nedre atmosfären, naturens mångfald, eutrofiering, hälsa, livsmiljö, användning av naturresurserna och förändringar i samhällsstrukturen. Det essentiella resultatet av bedömningen är följande.

Åtgärderna i klimatstrategin minskar miljöbelastningen oavsett scenario. Alternativen skiljer sig knappt från varandra när det gäller utsläppen av organiska ämnen eller dioxiner eller effekterna i fråga om biodiversiteten och landskaps- och kulturarvet. Några skillnader mellan alternati-

ven förekommer inte heller i fråga om partikelutsläpp eller buller- och luktutsläpp. Bedömningen utmynnar dock i att partikelutsläppen från trafik och småskalig förbränning måste minskas oavsett åtgärderna för att genomföra den nationella klimatstrategin.

När det gäller miljöeffekter i övrigt visade sig naturgasalternativet vara renare än kärnkraftsalternativet. Naturgas genererar mindre ozon, försurande utsläpp, eutrofierande värmebelastning och avfall. På längre sikt leder naturgasalternativet till ett mindre tryck att använda bränslen och andra råvaror än kärnkraftsalternativet.

Framtidutskottet understryker i sitt utlåtande att miljö- och hälsoeffekterna av en åtgärd bör bedömas utifrån åtgärdens hela livscykel. Miljöutskottet delar denna hållning. Energisparåtgärderna kan exempelvis involvera nya kemikalier, där forskningsrön om skadorna inte finns att tillgå. Utredningen tar inte upp livscykeleffekterna.

Uppföljning av klimatstrategin

Enligt redogörelsen kommer det att ske en intensiv bevakning av att klimatstrategiåtgärderna genomförs. Ramavtalet om klimatförändringar kräver att FN regelbundet får rapporter om hur Finland klarar av sina åtaganden. Direktivet om övervakning av växthusgaser ålägger Finland att rapportera också till Europeiska kommissionen.

När klimatstrategin genomförs skall enligt redogörelsen särskild uppmärksamhet fästas vid att information om hur utsläppsreduceringen framskrider produceras och samlas in årligen för att fogas till de övriga rapporterna. Alla viktiga effekter skall granskas från många olika håll, eftersom en del av åtgärderna indirekt kan ge upphov till avsevärda effekter.

Miljöutskottet anser att det är synnerligen viktigt med en bevakning av att klimatstrategin genomförs. Utskottet menar att också riksdagen skall delges resultaten av bevakningen. Informationen bör lämnas riksdagen årligen exempelvis i form av en särskild berättelse i anknytning till regeringens berättelse.

Slutsatser

Miljöutskottet anser att Finlands nationella klimatstrategi kan börja verkställas utifrån redogörelsen.

I statsbudgeten för 2002 bör anslås åtminstone de medel redogörelsen kräver för forskning och produktutveckling i fråga om energisparande och förnybara energikällor och för byggande av demonstrationsanläggningar och kommersialisering av teknologi. Bidragen för reparation av bostäder och byggnader bör höjas avsevärt i 2002 års budget för att energireparationerna skall komma igång. Det är skäl att avskilja energibidragen från övriga reparationsbidrag. Lika så bör i 2002 års budget reserveras adekvata anslag för riktstäckande information om avvärjning av en klimatförändring.

Klimatstrategin bör ytterligare preciseras och utvecklas utifrån de riktlinjer som lagts fram i detta betänkande. De punkter som kräver precisering och utveckling gäller:

- uppställning av strategiska mål för klimatpolitiken på sikt
- planering av informationsinsatser kring bekämpningen av klimatförändringen
- uppläggning av ett klimatprogram för kommunerna
- utredning av behovet av samordning mellan regional- och centralförvaltningen när det gäller klimatpolitiken
- förberedelser för introducering av mekanismerna i Kyotoprotokollet
- uppläggning av ett program för anpassning av klimatförändringen
- utredning av möjligheterna att stödja förnybar energi i större skal än vad som föreslagits
- utredning av möjligheterna att införa kraftigare energisparåtgärder än vad som föreslagits
- effektivare åtgärder för att bekämpa utsläpp av växthusgaser från trafiken
- utveckling av åtgärder för att förhindra splittring av samhällsstrukturen i tillväxtcentra

- utveckling av åtgärder visavi byggande och byggnader
- utveckling av avfallsbeskattningen
- utveckling av åtgärder inom jord- och skogsbruket (bl.a. kolreserver och kolsänkor)
- utveckling av uppföljningen av klimatprogrammet i riksdagen.

När det gäller energiproduktionen kan strategin dock få sin slutliga utformning först när frågan om ett femte kärnkraft har avgjorts. Utskottet utgår från att strategin finslipas definitivt så snart beslutet fattas och föreläggs riksdagen för ny bedömning. Utskottet föreslår ett uttalande om saken (*Utskottets förslag till uttalande*).

Program av övergripande karaktär som kompletterar klimatstrategin (bland annat kommunernas klimatstrategier, programmet för klimatförändringsanpassning) kan föreläggas riksdagen för kännedom senare om beredningen av dem visar sig dra ut på tiden.

Förslag till beslut

Med stöd av det övan anförda föreslår miljöutskottet vördsamt

att riksdagen med anledning av redogörelsen beslutar godkänna ett uttalande enligt detta betänkande och sända det till statsrådet för kännedom och beaktande och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att den nationella klimatstrategin efter precisering enligt riktlinjerna i detta betänkande på nytt föreläggs riksdagen för bedömning så snart som möjligt efter att ansökan om byggnadslov för ett femte kärnkraftverk avgjorts.

Helsingfors den 14 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Tytti Isohookana-Asunmaa /cent
(delvis)
medl. Christina Gestrin /sv
Rakel Hiltunen /sd
Susanna Huovinen /sd
Marjukka Karttunen-Raiskio /saml
Tarja Kautto /sd (delvis)
Riitta Korhonen /saml

Esko Kurvinen /saml (delvis)
Kari Kärkkäinen /kd
Jari Leppä /cent
Hanna Markkula-Kivisilta /saml
Rauha-Maria Mertjärvi /gröna
Säde Tahvanainen /sd
Hannu Takkula /cent (delvis)
Pia Viitanen /sd
Pekka Vilkuna /cent.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var
utskottsrådet Salme Kandolin.

MiUB 6/2001 rd — SRR 1/2001 rd